

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
Ruokaosasto
Elintarviketurvallisuusyksikkö

LUONNOS HEDELMÄTÄYSMEHUISTA JA TIETYISTÄ VASTAAVISTA VALMISTEISTA ANNETTAVAKSI MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUKSEKSI

Taustaa

Elintarvikkeena käytettävistä hedelmätäysmehuista ja tietyistä vastaavista valmisteista annetussa neuvoston direktiivissä 2001/112/EY säädetään direktiivin soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden koostumuksesta sekä tuotteiden nimistä ja eräistä muista pakkausmerkinnöistä. Neuvoston direktiivi 2001/112/EY ja siihen komission direktiivillä 2009/106/EY tehdyt muutokset pantiin kansallisesti täytäntöön hedelmätäysmehuista ja tietyistä vastaavista valmisteista annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (1054/2010). Tällä asetuksella kumottiin kauppa- ja teollisuusministeriön asetus (473/2003), jolla hedelmätäysmehuja koskeva EU-lainsäädäntö oli aikaisemmin pantu täytäntöön.

Neuvoston direktiiviä 2001/112/EY muutettiin neuvoston direktiivillä 2012/12/EU. Muutoksella yhdenmukaistettiin direktiiviä hedelmämehuja ja -nektareita koskevan Codex-standardin kanssa. Direktiivin 2012/12/EU muutokset pantiin kansallisesti täytäntöön antamalla uusi maa- ja metsätalousministeriön asetus hedelmätäysmehuista ja tietyistä vastaavista valmisteista (662/2013).

Lainsäädännön muutostarpeet

Komissio antoi keväällä 2023 ehdotuksen hunajaa, hedelmätäysmehuja, hedelmähilloja ja marmeladeja sekä kuivattuja maitoja koskevien neuvoston direktiivin muuttamiseksi. Direktiiveihin tehtävien muutosten tavoitteena on varmistaa, että kuluttajat voivat nykyistä helpommin tehdä tietoon perustuvia valintoja esimerkiksi elintarvikkeen ravintosisällön tai alkuperämaan perusteella. Muutoksilla pyritään myös vastaamaan kuluttajien kasvavaan kysyntään tuotteille, joiden sokeripitoisuus on alhaisempi ja samalla kannustamaan toimijoita elintarvikkeiden koostumuksen muokkaamiseen.

Hunajasta annetun neuvoston direktiivin 2001/110/EY, elintarvikkeena käytettävistä hedelmätäysmehuista ja tietyistä vastaavista valmisteista annetun neuvoston direktiivin 2001/112/EY, elintarvikkeina käytettävistä hedelmähilloista, hyyteloista ja marmeladeista sekä makeutetusta kastanjasoseesta annetun neuvoston direktiivin 2001/113/EY ja tietyistä osittain tai kokonaan kuivatuista elintarvikkeena käytettävistä säilötyistä maidoista annetun neuvoston direktiivin 2001/114/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1438 tuli voimaan 13.6.2024. Direktiivillä säädetyt muutokset on pantava täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä 14.12.2025 mennessä. Muutoksia aletaan soveltaa 14.6.2026

Hedelmätäysmehuista ja tietyistä vastaavista valmisteista annetun neuvoston direktiivin 2001/112/EY liitteeseen 1 on lisätty kolme uutta tuoteryhmää: *hedelmätäysmehu, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty, tiivisteestä valmistettu hedelmätäysmehu, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty* sekä *hedelmätäysmehutiiviste, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty*. Näissä tuoteryhmissä hedelmätäysmehujen luontaisia sokereita on vähennetty vähintään 30 % siten, että kaikki muut keskeiset ominaisuudet säilyvät. Sallitut menetelmät luontaisten sokereiden poistamiseksi ovat kalvosuodatus ja hiivakäyminen.

Hedelmätäysmehujen merkintöihin voi jatkossa liittää maininnan ”hedelmätäysmehut sisältävät vain luontaisia sokereita”.

Lisäksi direktiiviin 2001/112/EY on tehty eräitä teknisiä muutoksia.

Asetusluonnoksen sisältö

1 § Asetuksen tarkoitus:

Asetuksella pannaan kansallisesti täytäntöön elintarvikkeena käytettävistä hedelmätäysmehuista ja tietyistä vastaavista valmisteista annettu neuvoston direktiivi 2001/110/EY siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

2 § Soveltamisala:

Asetuksen soveltamisalaan kuuluvat asetuksen liitteessä 1 määritellyt tuotteet.

Liitteeseen 1 on lisätty kolme uutta tuoteryhmää: 7) *hedelmätäysmehu, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty*, 8) *tiivisteestä valmistettu hedelmätäysmehu, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty* sekä 9) *hedelmätäysmehutiiviste, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty*. Näissä tuoteryhmissä hedelmätäysmehujen luontaisia sokereita on vähennetty vähintään 30 % siten, että kaikki muut keskeiset fysikaaliset, kemialliset, organoleptiset ja ravitsemukselliset ominaisuudet säilyvät. Sallitut menetelmät luontaisten sokereiden poistamiseksi ovat kalvosuodatus ja hiivakäyminen (Liite 3 D osa).

Muilta osin soveltamisala vastaa voimassa olevan lainsäädännön soveltamisalaa.

3 § Tuotteen koostumusta koskevat vaatimukset:

Liitteessä 1 määriteltyjen tuotteiden koostumuksen on täytettävä liitteen 3 A osassa säädetyt vaatimukset. Tuotteiden valmistukseen saa käyttää ainoastaan liitteessä 2 määriteltyjä raaka-aineita sekä liitteen 3 B osassa mainittuja ainesosia. Tuotteiden koostumusta koskevat vaatimukset vastaavat lähtökohtaisesti voimassa olevan lainsäädännön vaatimuksia.

4 § Valmistuksessa sallitut käsittelyt ja aineet:

Liitteessä 1 määriteltyjen tuotteiden valmistuksessa saa käyttää ainoastaan liitteen 3 C osassa mainittuja käsittelyjä ja aineita. Sallittuja käsittelyjä ja aineita koskevat vaatimukset vastaavat voimassa olevan lainsäädännön vaatimuksia.

5 § Hedelmänektareita koskevat erityisvaatimukset:

Hedelmänektareiden on täytettävä liitteessä 4 säädetyt erityisvaatimukset. Säännös vastaa voimassa olevan lainsäädännön vaatimuksia.

6 § Elintarvikkeen nimi:

Liitteessä 1 mainittuja nimiä saa käyttää ainoastaan kyseisessä liitteessä määritellyistä tuotteista ja nimiä on käytettävä pidettäessä kaupan näitä tuotteita. Elintarvikkeen nimeä koskevat säännökset vastaavat voimassa olevan lainsäädännön vaatimuksia.

7 § Muut pakkausmerkinnät

Pykälän 1 momentin 3 kohtaan on lisätty viittaukset tiivistestä valmistettuun hedelmätäysmehuun, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty ja hedelmätäysmehuun, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty. Muilta osin 1 momentin pakkausmerkintävaatimukset vastaavat voimassa olevan lainsäädännön vaatimuksia.

Pykälän 3 momentissa säädetään vapaaehtoisesta merkinnästä, joka voidaan esittää liitteen 1 1 ja 2 kohdissa mainittujen tuotteiden pakkausmerkinnöissä. Hedelmätäysmehuihin ei ole vuoden 2015 jälkeen saanut lisätä sokereita. Koska tämä ei edelleenkään ole osalle kuluttajista selvää, hedelmätäysmehujen merkintöihin voi jatkossa liittää maininnan ”hedelmätäysmehut sisältävät vain luontaisia sokereita”. Maininnan tulee olla samassa näkökentässä elintarvikkeen nimen yhteydessä.

Liite 1: Tuotteiden nimet ja määritelmät

Uudet käsittelymenetelmät mahdollistavat hedelmätäysmehujen luontaisesti sisältämien sokereiden poistamisen, mutta tällaisista tuotteista ei ole voinut käyttää nimeä *hedelmätäysmehu*. Määritelmiin on nyt lisätty kolme uutta tuoteryhmää:

7) *hedelmätäysmehu, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty,*

8) *tiivisteestä valmistettu hedelmätäysmehu, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty sekä*

9) *hedelmätäysmehutiiviste, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty.*

Näissä tuoteryhmissä hedelmätäysmehujen luontaisia sokereita on poistettu vähintään 30 % siten, että kaikki muut keskeiset fysikaaliset, kemialliset, organoleptiset ja ravitsemukselliset ominaisuudet säilyvät vastaavina kuin keskivertotäysmehulla, joka on saatu kyseisistä hedelmistä. Liitteen 3 D osassa säädetään, että sallitut menetelmät luontaisten sokereiden poistamiseksi ovat kalvosuodatus ja hiivakäyminen.

Muilta osin liite 1 vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Liite 2: Raaka-aineiden määritelmät

Liitteen määritelmät vastaavat voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Liite 3: Sallitut ainesosat, käsittelyt ja aineet

Liitteen A osa (koostumus) vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Liitteen B osaan (sallitut ainesosat) on lisätty säännökset sallituista ainesosista tuotteille, joiden luontaisia sokereita on vähennetty.

Hedelmänektareihin lisättävän sokerin määrää koskevia vaatimuksia on muutettu siten, että lisätyn sokerin ja/tai hunajan sallittu määrä on alhaisempi hedelmänektareissa, jotka on valmistettu hedelmistä, jotka eivät ole luontaisesti kovin happamia. Hedelmänektareihin saa lisätä sokereita ja/tai hunajaa

- enintään 20 %, kun tuote on valmistettu liitteen 4 osassa I mainituista hedelmistä,
- enintään 15 %, kun tuote on valmistettu liitteen 4 osassa II mainituista hedelmistä ja
- enintään 10 %, kun tuote on valmistettu liitteen 4 osassa III mainituista hedelmistä.

Hedelmänektariin voi liittää väitteen, jonka mukaan tuotteeseen ei ole lisätty sokereita edellyttäen, että tuotteeseen ei ole lisätty mono- tai disakkarideja tai muita elintarvikkeita, joita käytetään makeuttavan vaikutuksen vuoksi eikä myöskään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1333/2008 määriteltyjä makeutusaineita. Jos tällainen väite liitetään hedelmänektariin, merkinnöissä on oltava lisäksi maininta ”sisältää luontaisesti sokereita”.

Liitteen C osaan (valmistuksessa sallitut käsittelyt ja aineet) on lisätty auringonkukansiemenistä saadut kasviproteiinit sallittuna aineena kirkastamiseen.

Liitteen D osassa säädetään menetelmistä luontaisten sokereiden vähentämiseksi *hedelmätäysmehusta, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty; tiivisteestä valmistetusta hedelmätäysmehusta, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty sekä hedelmätäysmehutiivisteestä, jonka sokeripitoisuutta on vähennetty.* Sallitut menetelmät luontaisten sokereiden vähentämiseksi ovat kalvosuodatus ja hiivakäyminen edellyttäen, että kyseisten tuotteiden kaikki muut keskeiset fysikaaliset, kemialliset, organoleptiset ja ravitsemukselliset ominaisuudet säilyvät vastaavina kuin keskivertotäysmehulla, joka on saatu kyseisistä hedelmistä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1438 7 artiklan 2 kohdassa säädetään, että komissio voi antaa delegoituja säädöksiä keskeisistä fysikaalisista, kemiallisista, organoleptisistä ja ravitsemuksellisista ominaisuuksista, jotka tuotteiden tulee säilyttää, kun luontaisia sokereita vähennetään. Komissio voi antaa delegoitua säädöksiä myös menetelmistä, joilla luontaisia sokereita voidaan vähentää.

Liite 4: Hedelmänektareita koskevat erityisvaatimukset

Hedelmänektareita koskeva vaatimukset vastaavat voimassa olevan lainsäädännön vaatimuksia.

Liite 5: Tiettyjen liitteessä 1 mainittujen tuotteiden erityisnimet

Liitteen A osassa säädetään erityisnimityksiä, joita voidaan käyttää vain sillä kielellä, josta erityisnimi on peräisin liitteen A osassa vahvistetuista edellytyksistä. Säännökset vastaavat lähtökohtaisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Liitteeseen on lisätty B osa, jossa säädetään erityisnimityksiä, joita voidaan käyttää yhdellä tai useammalla EU-kielellä. Kyseisessä B osassa mainitaan *kookosvesi*, jota voidaan kookosmehun synonyyminä tuotteelle, joka uutetaan kookoksesta hedelmälihaa puristamatta.

Liite 6: Tiivistelmä valmistetun hedelmätäysmehun ja hedelmäsoseen Brix-luvun vähimmäisarvot

Liitteeseen on lisätty kookoksen brix-luvun vähimmäisarvo. Muilta osin liite vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

6 §: Voimaantulo

Asetus esitetään tulevaisuuteen voimaan 14.6.2026, jolloin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2024/1438 säädettyjä vaatimuksia aletaan soveltaa. Ennen mainittua ajankohtaa valmistetut ja pakatut tuotteet saadaan myydä loppuun edellyttäen, että ne täyttävät ennen tämän asetuksen voimaantuloa voimassa olleet vaatimukset.

Asetusluonnoksen valmistelu

Asetusluonnos on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä. Valmistelun aikana on kuultu ministeriön yhteydessä toimivan elintarvikelainsäädännön ja -valvonnan työryhmän tuotokehtaisia säädöksiä ja elintarviketietoja käsitteleviä asiantuntijaryhmiä. Näissä ryhmissä ovat edustettuina seuraavat tahot: Sosiaali- ja terveysministeriö, Ruokavirasto, Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos THL, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Tullilaboratorio, Elintarviketeollisuusliitto ETL, Päivittäistavarakauppa PTY, Matkailu- ja ravintola-ala MaRa, Maataloustuottajain Keskusliitto MTK, Sydänliitto, Keliakialiitto, Luomuliitto ja Terveystuotetukut.

Neljä asetusluonnosta (hunaja, hedelmätäysmehut, hillot ja marmeladit, kuivattu maito), joilla toimeenpannaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2024/1438 säädetty muutokset, oli lausuntokierroksella 12.2.-28.3.2025. Lausuntoja pyydettiin seuraavilta tahoilta: Ruokavirasto, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL, Tulli, Aluehallintovirastot, Ålands landskapsregeringen, Suomen Kuntaliitto, Kuluttajaliitto, Elintarviketeollisuusliitto ETL, Päivittäistavarakauppa PTY, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC, Suomen Mehiläishoitajain liitto SLM, Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys, Ympäristöterveydenhuollon asiantuntija sekä Suomen elintarviketyöläisten liitto.

Hedelmätäysmehuja koskevan asetusluonnoksen osalta esitetyt kommentit olivat teknisiä, jotka on pääosin otettu huomioon asian jatkovalmistelussa. Erilaisten juomien nimeämistä voidaan täsmentää tarvittaessa Ruokaviraston ohjeissa.